

Čul je za seboj veselo govorico in osupnen se je obrnil, ko je spoznal francoščino.

Dva gospoda in dve gospé so pribajali za njim; videli so se tujci. Sodniku ni bilo mari do njih in šel je počasi dalje; oni so morali mimo njega.

Gospoda sta šla naprej ter radovedno pogledala v stran stopivšega Vrana. Isto tako je storila prva gospá; a druga je vezála šopek poljskih cvetic, in zato ni bila pozorna na drugo. Tudi Peter je ni pogledal, nego korakal počasi navzdol. A stoprav ko je bila poleg njega, obrnil se je na pol v njo, in malomarno zopet v stran, a nekaj znanega mu je oči sililo nagloma zopet nazaj v lepi obraz tujke, in tudi ona se je ozrla vánj.

Čuden vtis je napravil ta vzajemni pogled na oba.

Sodnik se je stresel, kakor trepetlika v večernem pišu, in bled kakor novopobeljen zid je ustavil svoj korak. A takoj potem mu je šinila kri v lice in krog tesno stisnenih usten mu je legel izraz silnega zaničevanja in sovraštva.

Tujka pa ni ustavila koraka svojega; glas začudenja je komaj utešila in malo blede v lice šla je urno za drugimi.

Na prvem ovinku se je ozrla na pol nazaj, kakor človek, ki se hoče uveriti, je li prav videl, ali ne. Prepričala se je, da je oči niso zmotile. Drugi izmed družbe tega prizora niso opazili.

Doli na robu gozda je bilo čuti že njihovo veselo govorjenje, ko je Peter stal še na starem mestu in upiral se ob debelo gabrovo deblo kraj pota.

„To srečanje, to srečanje!“ šepetal je in stiskal bel robec v rokah, a časih obrisal si pot s čela.

„Zakaj nisem šel z Janezom? Pa kaj — kaj sedaj, kaj sedaj? Ne ne, videti je ne maram več, hajdimo stráni, le stráni, da je ne vidim več!“

Napotil se je proti vasi.

(Dalje prihodnjič.)

Jan Ernst Smoleř. †

Od vseh tistih Slovanov, ki so v srednjem veku delali nemškim cesarjem táko napotje in toliko preglávica ter so zasedali tudi srce denašnje Nemčije — ohranili so do denašnjega dné svoj jezik in svojo narodnost

le še Kašubi ob vzhodnjem morji in Srbi, kateri se imenujejo po deželici, ž njimi naseljeni, Lužičani in spadajo pod dve upravni ozemlji nemškega cesarstva, pod kraljevino sasko in prusko. Da so se prej ob enem s sorodnimi rodovi leškega plemena razširjali daleč na zahod, da so nekaj bivali „an der Saale hellem Strande,“ o tem spričuje ne samó zgodovina, ampak govore tudi krajevna imena. No napredujoča in zmagovalna germanizacija posrkala je vsa bolj izpostavljena plemena ter stisnila nekaj mnogoštevilni rod v današnje ozke meje okrog mest Budišina (Bautzen) in Hotjebuža (Kotbus). Že je nad sto let, odkar jim Nemci pri vsaki priliki prorokujejo naglo smrt ter željno pričakujejo njih pogina; še nedavno je L. Freytag v časopisu „Magazin für die Literatur des Auslandes“ pisal: „Ein Volkssplitter, welcher . . . der unaufhaltsamen Germanisierung binnen Kurzem unterliegen muss.“ No Srbi nečejo izpolniti Nemcem te vroče želje, ampak vedno in vedno dajajo od sebe znamenja narodnega življenja in odgovarjajo: Hišće Serbstwo njezhubjene!

Pri zadnji štetvi našteli so gorenjih (okoli Budišina) in dolenjih Srbov (okrog Hotjebuža) 165.000 duš. Če pogledamo prejšnje štetve in cenitve, vidimo, da so ostali precēj na tisti stopinji. L. 1830. jih je Pietraševski res cenil na 200.000 duš, ali dvanajst let kasneje cenil jih je Šafařík samó na 142.000, l. 1862. Kolb na 159.000, l. 1875. Kasprovič na 150.000 in istega leta Budilovič na 136.000 duš. Vidimo torej, da so jih našteli še več, nego se je dalo pričakovati. Kako to torej, da germanizacija ne napreduje? Ker se je v poslednjih petdesetih letih začelo mnogo delati za narodovo prerojenje, za vzbujo narodne zavesti! Serbske Nowiny same imajo 2000 naročnikov; in sploh se za narodno prosveto nikjer ne stori toliko, kakor v Lužičanih. Oni ne hrepené po kakih naučnih slovnikih, po znanstvenih delih, katera naj bi bila epohalna, ker dobro poznajo svoje moči in dobro vedó gospodariti z narodnim denarjem; z besedo: Lužičani mislijo trezno in se ne udajajo mamljivim sanjam. In ako vprašaš, kako se je zgodilo, da je ta narod, kateremu je Nemec že napravil nagrobni kamen, tako rekoč od smrti vstal in dobil novo veselje k življenju, ako vprašaš, kdo mu je vdihnil v otrplo telo novo dušo ter ga vzbudil iz globoke letargije; — poreče ti okrog Budišina vsak Srb: ta rešenik je — Jan Ernst Smolef!

Zgodovina življenja njegova je ob enem kulturna zgodovina srbskega naroda v novi dobi! Ker ravno zdaj prihaja iz Lužice tožna vest, da je umrl ta voditelj naroda srbskega, kateri užaljen prebridko plače na gomili očeta svojega, namenil sem se, podati Slovencem nekaj črtic o tem slavnem moži, katerega so se Nemci ne menj bali, kakor so ga spoštovali. Morda bodo tisti, ki obupno prepuščajo Slovence na periferiji nemškemu

Molohu, češ, zastonj vsak napor, morda bodo spoznali, da pravo rodoljubje, prava delavnost tudi dela čudeže, in da niso še n. pr. koroški Slovenci izgubljeni, kakor misli več odličnih rodoljubov.

Vodnik naš pri tem poslu je Adolf Parczewski. Ta Poljak je velik prijatelj lužiškim Srbom in srbski tako dobro zna, da celó v tem jeziku piše, kakor se vidi iz nekaterih njegovih sestavkov v „Časopisu Maćicy Srbskeje“. V „Kłosych“ popisal je l. 1881. življenje Smolefjevo in lani je dal ponatisniti svoj spis v posebno brošurico, katera slove: „Jan Ernest Smoler. Ustęp z historyi narodowego odrodzenia górnych Lužyc. Napisał A. J. Parczewski; Warszawa 1883.“ Ta knjižica je pisana z navdušenjem, čvrsto in živo in — kar je še največje vrednosti — po polnem je zanesljiva.

Smolef pomeni slovenski Smolár, ruski se je pisal Smoljar, nemški pa Schmalzer; kajti v Lužičanih je (bila?) navada, dajati nemško lice ne samó krajevnim, ampak tudi osebnim imenom. Porodil se je 3. marcija l. 1816. v Luči (Merzdorf) blizu Male Spreve: oče je bil vaški učitelj in kantor v evangelijski cerkvi, mati pa priprosta Srbka; doma se je vedno govorilo srbski. Z Luča se preseli oče Jan Karel v Laz (Lohs), vas blizu Vélike Spreve, od koder pošlje štirinajstletnega sina na gimnazijo v Budišin. Srbska mladež je bila tam precéj mnogobrojna in je vedno držala se pravila: svoji k svojim. Ali to je bilo bolj v tistem smeru, kakor se sploh rojaki radi sbajajo, kot sinovi jedne dežele, ne ozirajoč se na narodnost in narod. Ta mladina se ni brigala za máterin jezik in ga je pozabljala; Smolef, ki je prej doma vedno srbski govoril, je to težko prenašal in hudo mu je delo to zanemarjanje svojega jezika. Petnajst let star sklene nagovoriti tovariše, naj se dvakrat v tednu vadijo v srbskem branji in pisanji; dobivši za to dovoljenje od rektorja, zbere okrog sebe nekaj kolegov in, ker pomočkov drugih skoraj ni bilo, prebira ž njimi sveto pismo in se uči gramatiki. To društvece je trajalo do l. 1836., ko odide Smolef na vrtislavsko univerzo poslušat protestantovsko teologijo: rad bi šel v Lipsijo, ali pruskim podanikom, kakor Smolefju je bilo to prepovedano, češ, da se na lipski univerzi širijo demokratična načela in presvobodomiselni nauki. V starem piastovskem mestu je prebil Smolef najlepša leta. Kmalu se pridruži poljskim študentom, od katerih se je navadil poljski. V Vratislavi ustanovi lužiško društvo na provincijalni in ne na narodni podstavi, kakor je sploh bila tedaj navada. Pet Srbov in sedem Nemcev takoj pristopi. Kar na prvem zborovanji bere razpravo o gorenje-lužiških narodnih pesnih, kajti še dijak v Budišinu je zbiral že narodne stvari. Ob enem je pridno dopisoval iz Vratislave budišinskim gimnazijalcem in budil in naduševal jih za narodni jezik; in vedno lepše se je razvijala narodna zavest med

srbskimi dijaki. Smolef je vzbudil tedaj med drugim Karola Avgusta Mozaka (Mosig), ki je pozneje preložil Šafaříkove „Starožitnosti slovanské“ na nemški jezik, in Friderika Imiša, sedaj pastorja v Hodziju (Göda), kateri je za Srbe toliko storil, da so mu Nemci nadeli naslov: „der wendische Papst“. Kmalu se na vzpodbudo Smolefjevo ustanovi: Societas slavica budissinensis, ki obstaja še dan danes. Razven imenovanih so bili kasneje v tem društvu med drugimi ti znamenitejši možje: Domaška, Kristijan Bohuwjer Pful, pisatelj srbskega slovarja, in Karol Avgust Jenč, srbski historik. Kmalu potem so postala dijaška srbska društva v Pragi, v budišinskem katoliškem in evangelijskem seminaru, v Lubiji. Vedno stala so v mejah legalnosti in redú in budila ljubezen za máterinski jezik. — Da ni bilo mladostnega Smolefja, spala bi bila srbska mladina poslé kakor prej spanje lenega in to tem več, ker so se starejši rodoljubi, kakor Handrij Lubjenski, v svojem pesimizmu mladim navdušencem le posmehovali in se od njih odvrčali.

Smolef je postajal zmerom bolj znan, ne samó med samimi Srbi, ampak tudi med drugimi Slovani. Slovanska vzajemnost se je počela tedaj širiti; glavni nositelji te ideje, Šafařík, Kollár, Štur so se zanimali posebno tudi za Lužičane. Štur jih je l. 1839. sam obiskal; njegovi rojaci, Slovaki v Požunu, so pričakovali, da jim bo naznanil smrt „poslednjega Lužičana,“ in niso bili malo iznenadejani, ko jim je list njegov prinesel kaj vse drugega. — Ko je bil v Vratislavi, seznanil se Smolef z glasovitim fizijologom češkim, Janom Purkyně, kateri počne njega in nekoliko mladih Poljakov učiti češki ter ga napósled vzame k sebi v hišo za učitelja svojima dvema sinoma in za knjižničarja. Spoznavši dva sorodna jezika, češki in poljski, katera sta lužiškemu najbolj sorodna, poprime se Smolef misli, popraviti in ustanoviti lužiški alfabet, ki je bil tedaj jako nestalen in drugačen pri katolikih, drugačen pri protestantih. Že Handrij Zejler je hotel abecedo uravnati, ali ni se mu posrečilo. Smolef je vzprejel za podstavo latinsko pisavo in rabèč diakritična znamenja je pregnal iz lužiškega alfabeta tisto pisavo, ki stavi za jeden glas po dve, tri, štiri črke. Največ si je izposodil pri Čehih; če ti niso imeli potrebnih znamenj, zatekel se je k Poljakom. Njegov projekt so vzprejeli takoj studentje vratislavski in kmalu potem tudi Societas slavica budissinensis; s tem, da se je mladina te abecede poprijela, zagotovila jej je bodočnost.

L. 1840. dokonča Smolef teologijo, ali ker je tedaj bilo mnogo kandidatov, ne dobi mesta in zato misli iti za domačega učitelja na gorenje Silezko. Toda predsednik učenemu društvu v Zhorjelci, baron Stillfried, kateremu je Smolef že prej prelagal češke listine, predlaga mu, naj se posveti slavistiki; kajti pruska vlada je namerjala ustanoviti na svojih

univerzah stolice za slovanske jezike. Ob enem mu obljubi stipendijo na tri leta; Smoleř vzprejme ponudbo ter ostane na univerzi v Bratislavi, kamor je bila pruska vlada poklicala Čelakovskega. O počitnicah je zahajal na slovanske kraje, da bi se jezikov učil na mestu; bil je v Varšavi in Pragi, kamor ga je l. 1842. Čelakovski vzel s seboj.

Pisateljsko delovanje počne l. 1841. s knjižico „Mały Sserb, a by Sserskie a Njemske Rosmłowenja,“ ki je imela čisto praktičen namen. Ali že v teh pogovorih, pišoč v srbskem jeziku, pokazal se je čvrstega zagovornika naroda svojega. Drugi del pridejanega slovarčka, nemško-srbski slovník, izdal je na novo l. 1843. izdatno pomnoženega. Ob enem s temi deli, ozirajočimi se na praktične potrebe, izdá l. 1841. najznamenitejše delo svoje: „Pjesnički hornych a delnych Lužyskich Serbow.“ Prvi zvezek, obsežajoč 331 narodnih pesnij z gorenje Lužice, nosi tudi nemški naslov: „Volkslieder der Wenden in der Ober- und Nieder-Lausitz.“ Poleg Smoleřja stoji na naslovnem listu tiskan tudi Leop. Haupt, kateri je ritmično preložil srbske pesni. O razmerah Smoleřjevih k temu človeku najdeš natančnejših podatkov v omenjeni knjigi Parczewskega str. 32. Drugi zvezek te zbirke narodnih pesnij ima nekoliko drugačen naslov: „Próznicki Serskego ludu we górejnych a dolojnych Lužycach“ in obseza obsega 200 narodnih pesnij iz dolnje Lužice. Ta izdava je jako skrbna; posebno zanimive so tudi pridejane melodije. V novejšem času so Smoleřjevo zbirko dopolnili Henryk Jordan, Ernst Muka in Mihał Hórnik. V drugem zvezku, v „dodatku“, priobčil je Smoleř mnogo zanimivih etnografskih posebnostij, pregovorov, narodnih običajev in navád, babjeverstva in vraž. Konec knjige je geografično-statistični opis obeh Lužic in karta teh dežel, kjer se posebno na etnografske meje jemlje ozir. Ta knjiga je vzbudila veliko senzacijo; iz nje so zajemali drugi Slovani in tudi Neslovani, po največ vestí in znanje o pozabljenem srbskem narodu.

—j.

(Konec prihodnjič.)

Slovenski glasnik.

Štefan Šubic †. Dne 9. junija je umrl na svojem domu v Poljanah pri Škofji Loki znani podobar Štefan Šubic, čegar umeteljniška dela se nahajajo v obilnem številu po vsej slovenski domovini. Pokojni se je izučil pri nekdanjem podobarju Janezu Groharju v Železnikih. Prišedši domov, začel je sam mojstrovati. Kmalu je imel mnogo dela in na vse strani Kranjske je pošiljal svoje oltarje in slike. Jedno izmed prvih njegovih večjih del je orjaški véliki oltar v domači

Hitro stopava čez ladijini mostič na parobrod, gospod Emilij H. z nama in za nami, kakor iz tal prirastena zopet elegantna dvójica, ona lepa, smijoča se, on bled in pokašljujoč. Med vso — toda kratko — prevožnjo od Bellaggija v Menaggio ginljivo slovó z gospodom Emilijem. Krčevito nama je stiskal desnico, proseč, časih spominati se njega, on naju ne bode pozabil nikdar, oh, nikdar ne! V Menaggiji sva ostavili parobrod in nama udani prijatelj je nadaljeval na njem svoje popotovanje do Colico. Na Bavarskem se je imel sniti z bratom svojim.

(Dalje prihodnjič.)

Gospod Janez.

Novela. Spisal Janko Kersnik.

III.

Treba je, da se ozremo celih deset let nazaj.

Lepéga gorkega septembrovega večera je bilo, ko se je naš znanec, tedaj domači učitelj in potni spremljevalec bogate dunajske rodovine, sprehajal sam po krasnem, s štirimi vrstami košatih dreves obsejanem Novem trgu staroslavnega rénskega mesta — Kolonje. Otresel se je bil za par uric mučnega vsakdanjega posla, poučevanja in spremljevanja razvajenih páglavcev, in kdor vé, kakóvo je tako delo, umel bode tudi, kako vesel in dobre volje je bil Vran, ko je vedel, da ima nocoj nekoliko prostih trenutkov pred seboj. Ogledati je hotel mesto tudi jedenkrat sam po svoje, ne da bi se ravnal po strogem, zapovedanem načrtu, po katerem se mu je bilo treba ravnati skoraj sleharni dan. Mlademu lehhoživemu možu, kakeršen je bil on, prouzročevalo je to zadnje mnogo več zatajevanja in muke, nego kakemu drugemu v enakem položaji, toda — kruh, kruh — vsakdanji kruh!

Marsikaj mu je bilo v mislih, ko je šetal med množico v gosti senci drevoredni — celó stari oče njegov se mu je vsilil v spomin s pripovedkami svojimi o „božji poti v Kelmorajn“; staremu možu se pač niti sanjalo ni, da bode vnuk njegov sam kedaj hodil po ónem slavnem mestu — a da mu tedaj „božja pot“ ne bo v namenu.

Dvakrat je bil že premeril Novi trg ter krenil potem v stranske ulice proti reki Réni, ne da bi kaj nameraval, nego prepustil se je slučaju.

A nekaj je vendar nameraval! Doživel bi bil rad kaj posebnega, kaj zanimivega, kaj pikantnega. Imel je jedva tri in dvajset let — kdo bi mu torej zameril, da je hrepenel po nenavadnem — in celó

tu na tujem, v staroslavni Kolonji! Do sedaj mu usoda še ni bila nikdar mila v tem oziru; morda je pa v domišljijah svojih tudi preveč zahteval od nje. Pa še nekaj! Ta mladi mož ljubezni še ni poznal. Srce mu je sicer utripalo, kadar se je ozrla vánj gospá baronica, mati njegovih gojencev; oči te krasne žene so bile čudovite — Peter se jih je bal in vedno povešal svoje, kadar ga je pogledala. Celó guveranta, blede gospica, dve leti starejša od Petra, spravila ga je v zadrego, in spominal se je, da se mu je sanjalo dvakrat ali trikrat o njej, in da jo je poljubil — toda ljubezen, ljubezen mu je bila neznana. In vender bi jo bil rad poznal, hrepenel je po njej, in tudi nocoj je iskal in želel si nekaj romantičnega, poetičnega in napósled — zaljubljenega.

Pomračilo se je bilo že in po ulicah so užigali svetilnice.

Zdajci ugleda Peter pred seboj deklico, opravljeno skromno, a vender ukusno, lepe, vitke rasti in kolikor je mogel v mraku soditi, jako mlado. Vsega obraza še ni mogel videti. Pospešil je nehoté svoj, korak ter se nasmehnil, češ, tu bo kaj romantičnega.

Deklica je nesla majhen zaboj, in bodi si da ni bila dosti pazna, — zaboj jej je zdrknil hipno iz rok in padšemu na tla, izsulo se je iz njega vsakovrstno šivalno orodje, klopčiči in kos tkanine.

Akopram ta tvarina sama na sebi ni bila nič menj nego poetična ali romantična, priskočil je Vran vender naglo in veselo in pomagal deklici pobirati raztresene stvari.

Ona je bila v silni zadregi.

„Hvala Vam, hvala!“ hitela je ter spravljala škarje in niti, ne da bi pazila na red.

A Peter je izgubil prirojeno bojazljivost in se ni dal tako hitro odpraviti.

„Ali še česa pogrešate? Počakajte, da poiščem!“

„Ne ne, ničesa ne pogrešam! Hvala lepa!“

Hotela je dalje.

Pa Vran je bil že poleg nje.

„Dovolite,“ dejal je običajno, „da Vas spremim; morda se Vam še — — —“ pristavil je v zadregi.

„Ah, Vi mislite, da še jedenkrat izgubim po nerodnosti svoje reči,“ nasmeje se deklica veselo.

„Ah, ne! Pa če mi dovolite, da grem z Vami.“

Zopet ni imel več besede.

Ona se je naglo ozrla vánj in v osobi in na lici Petrovem je morda našla dovolj zaupanja vrednega; dejala je hitro:

„Ne stanujem že daleč! Tam doli na konci ulic!“

Peter je zmatral to za dovoljenje ter šel poleg nje; ali ona je bila vender pospešila korak svoj.

Razgovarjala sta se o lepih jesenskih dnevih, o vremenu — celó o vojski — (tedaj je bila vojna v Nemcih) — in pri tem je opazil Peter, da ima spremljevalka njegova krasen, mlad obrazek in oči, o katerih se mu je dozdevalo, da se žaré, kakor oglje. In kdo bi tega ne verjel?

Predstavil se ni, in tudi nje ni vprašal ob osebnih njenih stvaréh; mari mu ni bilo do tega, kajti polastila se ga je mala razburjenost. Govorila sta nemški in francoski, kakor jima je naletelo.

Vranova nemščina ali francoščina pa je menda prouzročila, da je deklica omenila:

„Vi ste tujec — ali ne?“

„Sem, sem!“ dejal je Peter, a prej nego mu je bilo moči še kaj več reči, obstala je ona pred visoko dolgo hišo.

„Tu sem doma! Hvala Vam še jedenkrat, gospod!“

Podala mu je roko.

Vran ni vedel družega, nego prikloniti se, in v tem je ona že izginila v veži.

Kakor v sanjah, toda vesel, nenavadno vesel se je vrnil Peter. Domóv pa še ni hotel niti mogel; kajti na konci ulice se je obrnil nehoté in potem jo še dvakrat, trikrat prehodil gori in doli; v hiši, kjer sta se ločila z dekletcem, gorelo je mnogo lučij, mnogo oken je bilo razsvitljenih, a kdo bi vedel, za katerim je bivala njegova nova znanka!

Potem ga je začelo jeziti, da se ni bil predstavil, in da nje ni povprašal, kdo je in kaj, in tako dalje — — —

Pa napósled je moral domóv. — — —

Družega večera se je sprehajal zopet po Novem trgu in zavil v znane stranske ulice; itak je storil tretji dan; pa vselej zaman. Deklice ni bilo.

Koliko bi bil on rad žrtvoval, da bi se bil oprostil za ves dan gojencev svojih, toda to je bilo nemogoče — še celó zvečer, sleharni večer ne pojde za dolgo; tako je ugibal.

Četrtega dné po onem srečanju se je sprehajal Vran s svojima gojencema po mestu. Bilo je popoldné pred obedom. Kakor naravno, vodil je neutrudljivi Peter učenca svoja po obližji znane ulice, kamor je sicer mogel le zvečer. In danes ga njegova slutnja ni prevarila. V drevoredu na Novem trgu je srečal zdajci znanko svojo. Tudi ona ga je spoznala, in že prej nego jo je pozdravil, ter je zarudevša se povsila oči, a potem prijazno odzdravila.

„Kdo li je ta gospodična?“ vprašal je zvedavo jeden gojencev.
 „Ne vem,“ dejal je odkritosrčno Vran; pa v zadregi je bil malo.
 „Čemu jo pa pozdravljate?“ dé z otroško nagajivostjo starejši baronič.
 „Govoril sem nekje ž njo, ali pa sem se — zmotil!“

Sedaj so se vsi trije smijali in še doma pri obedu je pripovedoval baronič Hugo, kaj se je pripetilo gospodu učitelju.

Ta je bil sedaj v veliki zadregi, zlasti ko je instinktivno čutil, da ga baronica strogo opazuje, toda izgovoril se je, da je bila pomota.

Zvečer pa je stal zopet na straži, kajti sodil je, da je šla „ona“ popoldné od doma, in da se jej je vrniti ob času, kakor zadnjič. In ni se zmotil. V mraku je prihajala domov.

Ogovoril jo je in dozdevalo se mu je, da ga nikakor ni začudeno pogledala, nego, kakor bi bila že stara znanca.

Najprej pa jej je povedal nocoj, kdo je in od kod, in govoril je toliko o samem sebi, da sta že stala pred dekličinim stanovanjem, ne da bi bil zvedel njeno ime. Še le zdaj se je domislil zamude.

„In Vi?“ dejal je skoraj bojazljivo. „Ali mi hočete povedati svoje ime?“

„Helena!“ odgovorila je poluglasno.

„Hvala Vam! Ali Vas bodem še kedaj videl? Štirinajst dnij, tri tedne morda ostanem še tu v Kolonji — potem pa idemo zopet stráni, stráni, daleč stráni — — potem se ne bodeva videla nikdar več.“

Končal je z lahkim, pa skôraj bolestnim smehom.

Tudi ona je postala nekoliko nemirna.

„Jutri torej?“ vprašal je zopet Peter.

„Tako kmalu že odidete!“ hiti Helena, ne da bi odgovorila njegovemu vprašanju.

„Se ve da! Torej bode te dovolili, da Vas jutri zopet počakam.“

„Ne, ne! Kaj bo rekla teta, ko bi zvedela! Toda, pridite k nam — — ah, to tudi ne gre!“ —

Petru se je poslednje zdelo nekako nerodno.

„Bodi si! Jutri ob tem času torej. Pa tam gori na Novem trgu v četrtem drevoredu.“

Rekla je vse to skôraj nejevoljno.

„Tam, kjer smo se srečali denes?“

„Tam, tam! Lahko noč!“

Peter je čutil njeno mehko ročico v svoji — toda v tem je bila Helena že izginila v hišo.

Druzega dné pa je Peter zvedel več. Deklica mu je povedala, da ima jedino teto, s katero živita skupaj, in da si z delom služita svoj

kruh. Pravila mu je vse to otročje-zaupljivo, da ga je skoraj genilo. Zvedel je tudi, da ima še le sedemnajst let, in da sta jej roditelja v kratkem pomrla. Oče je bil prej bogat trgovec, a nesrečne špekulacije so mu vzele imetje in tuga — življenje. Soproga ga ni dolgo preživela, in Helena, njihova jako skrbno odgojevana hčerka je morala zdaj z jedino sorodnico, staro teto, iskati si kruha svojega s tem, čemur se je bila priučila.

Poučevala je otroke v raznih znanih rodbinah ali pa s finimi ročnimi deli služila živež teti in sebi.

„Glejte, glejte! Saj sva skôraj kolega!“ vzkliknil je Peter veselo, in tudi deklici je izginil tožni izraz z lica, kateri jej je legel tja pri onih bridkih spominih.

Pol ure jima je minilo, da nista vedela kedaj. Pri slovesu ponovi Vran navadno svoje vprašanje, kedaj se bodeta zopet videla.

„Obiščite nas!“ deje Helena. „Povedala sem teti o Vas, in teta dovoljuje, da pridete.“

„A jaz morem samó zvečer“ — ugovarja Peter.

„Dobro, pa pridite zvečer! Takoj sedaj, če hočete!“

Petru se je to vabilo malo nenavadno zdelo, a šel je vendar za deklico po razsvetljenih stopnicah.

„Mi stanujemo visoko!“ smeje se Helena, zapazivši, da Vran v tretjem nadstropji gleda, bode li konec stopnic ali ne.

V četrtem nadstropji je odprla Helena vrata mostovžu in malo potem je stal Peter v nizki, pa prostorni sobi pred póstarno gospó, katera ga je ogledovala nezaupljivo in ne da bi zinila besedico. —

„To je oni gospod, ki mi je pobral klopčiče,“ smeje se Helena.

„Dovolite — jaz — ne vem — pa — povabila — oprostite —“

Peter ni vedel, kaj bi rekel.

„Ti si dovolila, teta, da nas ta gospod obišče, in jaz sem ga privédla —“

„Pa o tem času, Helena?“ zavrne starka z očitajočim glasom.

„Ta gospod ne utegne! On mora otroke poučevati, kakor jaz!“ šali se deklica.

To je bilo teti še sumnjiveje.

„Ne utegne po dnevi?“ vpraša žena.

„Da, tako je, milostiva!“ pritrdi Vran, vedno še s klobukom v roki stoječ sredi sobe.

„Torej sédite, sédite vendar,“ opomni Helena, katera je bila v sosadni sobici odložila plašček in klobuk.

Kmalu se je unel razgovor, in ko se je Peter čez kake pol ure ločil, starka ni gledala več osorno za njim.

Prihajal je sleharni večer, ostal po jedno uro, pozneje tudi po dve, zunaj pa Helene ni videl. Vedno le doma v navzočnosti tétini.

Bilo je, kakor bi se deklica bala, sama zgovarjati se ž njim.

Tako je potekal dan za dnevom, in Petru čas bivanja v Kolonji. Predzadnji večer je bil prišel, in mlada dva človeka sta molčé sedela pri brleči svetilnici v Heleninem stanovanji. Teta je bila odšla v kuhinjo.

„Torej pojuteršnjem?“ dé poluglasno Helena, ne da bi se ozrla v Petra.

„Da, da!“ odgovori tudi on po tihem. Molčala sta nekoliko časa.

Zdajci vzdigne deklica glavo, vstane izza mize, in se glasno ihteča oklene Petru okoli vratú.

„Helena, Helena!“ vzkliknil je on. Bolest in strastna radost, oboje mu je polnilo dušo.

A že se mu je bila izvila in tekla burno k oknu ter na hladno steklo naslonila glavo.

Peter je stopil k njej.

(Dalje prihodnjič.)

Novejši pisatelji ruski.

Piše K. Štrekelj.

II.

Iván Sergêjevič Turgénev.

(Dalje.)

Z „Vizijami“, katere je spisal Turgenev l. 1863. v Baden-Badnu, zavil se je prvič v obleko mysticizma, v kateri se nam je tako rad kazal posebno v poslednjih umotvorih svojih. Bil je sicer realist in vse vtise je živa fantazija njegova, kakor sploh vsakega pesnika, prestvarila ter jim podala pečat umételnosti; kakor več velikih pesnikov pred njim, obračal pa je pogled svoj tudi na dejanje in nehanje nesvestnika, kakor se nam kaže v sanjah. Kdo se bo čudil, da pesnik vidi in nahaja marsikaj, kar ni samó slučajno in se vender duševno ne dá opazovati, ko je vender tudi njegovo dejanje kolikor toliko podobno sanjam? Dasi so take psihološke zastavice predmet več ali menj fantastičen, obravnava jih naš pesnik vender le vedno strogo realistično; vse diše isti zdravi, prosti duh, ki veje tudi iz drugih umotvorov njegovih.

Bojazljivo uživanje življenja, strah pred smrtjo, nesrečna ljubezen, sploh pesimistični nazori pisateljevi o svetu: to je podlaga „Vizijam“,